

Kultur - bot mot värk i samhällskroppen

SUNDSVALL (ST) 2008-07-18 03:00

Nu bildas landets första nationella centrum för att studera kulturens betydelse för hälsan. Med hjälp av gränsöverskridande forskning kan kultur bli ett medel för att lösa samhällsproblem.

Idag är det möjligt att mäta den biologiska effekten av kultur. När man dansar, lyssnar på musik eller målar en tavla aktiveras hormoner som ökar välbefinnandet. Beteendevetare förklarar effekten med att kulturella aktiviteter ger oss en känsla av gemenskap och sammanhang som gör oss friskare.

En av avsikterna med nationellt centrum för Kultur och Hälsa, som är på väg att byggas upp i Göteborg, är att utveckla metoder för att visa på kulturens betydelse för hur vi mår. Om man lyckas kan musik, konst och litteratur komma att få en helt annan roll än idag.

Centret är väl förankrat på högsta politiska nivå.

– Det är bra att kultur tar plats även som ett medel att komma till rätta med ohälsa. Kunskapen behöver lyftas när det gäller kulturens betydelse för livsgnistan. Det finns ett motstånd som måste brytas ner, inte minst bland läkarna, som inte vill se hälsa till mer än en kropp, säger kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth.

Förhoppningen är att centret inom några år samlar all nationell forskning inom området. Genom samordningen kan forskning kring kulturens effekter på hälsan få en höjd status och ökad resurstilldelning.

– De större universiteten får representation i centrets styrgrupp. Den blir ett rådgivande organ som slussar medel och forskarkonstellationer till intressanta projekt. Det kan betyda att Umeå får ansvar för en del, Stockholm för en annan, och så vidare, säger initiativtagaren, Gunnar Bjursell, som är professor i molekylär biologi.

En stor utmaning blir att få de olika forskarvärldarna att samarbeta. Det handlar om gränsöverskridande på flera plan. Hjärtläkaren och blivande professorn i beteendemedicin, Peter Währborg, sa att eftersom de moderna folksjukdomarna är gränsöverskridande så måste även forskningen bli det.

– 80 procent av den ohälsa som leder till långvarig sjukskrivning beror på stressrelaterade samband som inte lärs ut på universiteten idag.

Samtidigt är hälsa en fråga om klass. Amerikansk tvärvetenskaplig forskning visar att för varje mile man reser från utsatta områden i Washington, via blandade stadsdelar, till välbärgade Maryland – stiger medellivslängden med ett år. Situationen är sannolikt densamma vid en resa med röda linjen från Stockholms söderförorter in till hipa Södermalm.

Frågan är hur man når alla de som på grund av socio-ekonomiska faktorer befinner sig i olika slags utanförskap, en grupp som antas vara 30 procent av svenskarna.

– Vi vet att välbefinnande hänger ihop med kulturupplevelser. Däremot återstår att undersöka varför det är så svårt att få människor att ändra sin livsstil, säger Gunnar Bjursell.

I förorten Backa har konstnärliga fakulteten vid Göteborgs universitet satt igång ett projekt för att nå grupper med hög ohälsa. Konstnärer ska etablera en dialog med människorna i stadsdelen för att ge dem möjlighet att gestalta sina liv, genom att skriva eller måla.

– Det finns något som värker i samhällskroppen. Jag tror inte vi kan lösa samhällsproblemen av idag om vi inte låter människorna ta del av och skapa kultur. Kultur är bildning, människan bygger upp sig själv, den tanken har funnits med i arbetarrörelsen från allra första början, säger Johan Öberg, som utvecklar forskningsprojekt inom det konstnärliga området vid Göteborgs universitet.

Kultur har en samhällsförändrande potential. Men Johan Öberg säger att det förutsätter samarbete – med stadsdelsförvaltning, politiker, socialtjänst och forskare i sociologi.

I en tid när forskningen trängs mellan krav på specialisering och kortsiktig lönsamhet är gränsöverskridande en väg i motsatt riktning – mot att ta ansvar för samtidens stora frågor.

– Vi lever i en helt annan tidsålder än när vetenskaperna bildades. Det här är nödvändig kunskapsutveckling. Till stor del handlar det om att vi ska lära oss att prata med varandra och då lyfter universitetet mot nya höjder, säger Peter Währborg.

Thomas Reckmann

 Skriv ut **Kommentera** **Tipsa en vän** **Copyright**